

När vänstern blir nationalistisk

Ytterkanterna på vänster- och högerskalan är varandras motpoler. Det har vi lärt oss att tro. Men i Frankrike har extremhögerens populism och nationalism nu också blivit vänsterns. Det säger en del om skalan.

Och om vänstern.

| av Lars Fimmerstad

KAN DU SÄGA ATT DU EGENTLIGEN vet vad den franska Front National vill? Du vet naturligtvis att fronten är utlänningsfientlig. Men du tror dig kanske veta att fronten därmed är "högerextremistisk" och nöjer sig med att förfölja invandrare. Mer lär du inte få reda på, om du nöjer dig med de rapporter som letar sig fram i offentlighetens ljus i etablerade media.

Le Pens parti är i sanning en tagg i foten på franska intellektuella. Och kanske också på andra tänkande och kännande européer, särskilt på den rödgröna kanten. Likheterna mellan ytterlighetspartierna i synen på världen är pinsamt nog större än olikheterna.

Liksom i det övriga Europa tenderar politikens huvudfåra att söka sig mot den breda mitten. Men till skillnad mot fallet i många andra europeiska länder har de politiska ytterlighetsriktningarna inte bara en bred utan också ytterst välformulerad plattform. Le Pens parti är väl representerat i landets kommunala och regionala liv och lyckas trots en till bojkott gränsande utestängdhet från dominerande media få fram sitt budskap.

För den rödgröna vänstern är situationen på mediaområdet betydligt ljusare. Röda och gröna är inte utestängda från de salonger, mediala eller fysiska, där det offentliga samtalet förs. Tvärtom; vänsterns talesmän och kvinnor är uppburna publicister med stor moralisk auktoritet.

ITIDNINGEN LE MONDES MÅNADSBILAGA Le Monde Diplomatique har vänsterns främsta tänkare – som den uppburna författarinnan Viviane Forrester – en prestigös plattform som utövar stort inflytande på europeisk vänster. Här kan den som studerar hur tankarna går göra jämförelser mellan Front Nationals och vänsterns

världsbild, som genom sin ofrivilliga komik skulle bli ytterst pinsam för såväl Gudrun Schyman som Per Gahrton, vore de mer allmänt kända.

Låt mig redovisa några huvudpunkter i extremt tänkande i Frankrike och sen ställa frågan om det är den yttersta "vänstern" eller "högern" som står för åsikterna:

– Genom att ta avstånd från globaliseringen kan vårt land hävda på samma gång sin styrka, sitt oberoende och sin framtid. Åter fritt, kan det också bättre på samma gång försvara sitt eget och andra folks intressen i fria nationer.

– Globaliseringen syftar till att öppna våra gränser för billig import och införandet av en ny politisk och ekonomisk världsordning som är helt dominerad av USA. Det gynnar den internationella brottsligheten och terrorismen. Vi måste återupprätta den strikta kontrollen av våra gränser till lands och till havs och för detta säga nej till Schengenavtalet.

– Stoppa utflyttningen av arbetsplatser till låglöneländer.

– Nej till EMU.

– Återupprätta den nationella rättens överhöghet för att återställa vårt nationella, ekonomiska, politiska och sociala oberoende.

– Genom påtryckningar från lobbygrupper har den politiska klassen konfiskerat makten från folket. Vi känner inte igen våra ledare.

– Vi vill utöka området för beslut genom folkomröstningar.

– Natos kriminella aggression i Serbien måste upphöra. Internationella domstolen måste utsträcka sitt bekämpande av krigsförbrytelser till herrar Clinton och Chirac och alla de statschefer som är medbrottslingar i den kriminella operationen mot Serbien.

– Reglera handeln genom skyddstullar och bemästra på så vis de perversa följderna av den internationella konkurrensen.

– Posten, vissa allmänna kommunikationer och energiproduktionen bör stanna under statens kontroll.

Från samma källa, som tycks stå Gudrun Schyman och Birger Schlaug så nära, hämtar vi också kravet på ökat stöd till småbruk och hantverk, krav på att stoppa den urbana tillväxten i områden som ännu inte exploaterats, bullerskydd längs vägarna, fler vandringsleder och cykelbanor, skatter som gynnar elfordon, bättre rening så att det går att bada i floderna till och med i Paris, och främjandet av en småskalig regionalt anpassad arkitektur.

Men – det är inte den franska vänstern som fört penan, utan Front Nationals författare av nationella och regionala partiprogram.

Det finns dock en fråga som skiljer vänster och populisterna på det som brukar kallas högerkanten: Invandrarna. Front National vill repatriera utlänningar, dra in deras bidrag och utbilda dem till yrken som underlättar deras "återinpassning" i hemländerna.

DEN PINSAMMA LIKHETEN mellan Front Nationals program och vänsterns världsbild gör det önskvärt för vänstern att allmänheten endast upplyses om partiets fientlighet mot invandrade utlänningar. Den övriga xenofobiska och EU-fientliga delen av dess program, som man delar med vänstern i sin jakt på vad le Pen kallar globaliseringens teknokrater, vill man gärna tala tyst om. Inte heller är det opportunt att påpeka hur Front National delar stora delar av sitt program med den gröna rörelsen.

När det gäller synen på den nya världsordning som man ser dominerad av den amerikanska imperialismen är samstämmigheten fullständig, liksom föreställningen att globaliseringen skapar arbetslöshet i första världen.

Detta bereder den tongivande franska vänstern stora plågor i sin ständigt pågående kampanj mot globaliseringen (le mondialisation). I artikel efter artikel framför man tanken att nationalstaten är det enda skyddet för medborgarna. Den måste stärkas.

Men skillnaden är att Front National talar klarspråk där vänstern måste mumla i skägget. Den nämmer inte ordet skyddstullar, om den väl fördömer Maastricht- och Schengenavtalen. För en grön debattör eller vänsterskribent kan ju inte citera direkt ur Front Nationals partiprogram.

Vad rör oss då Frankrikes affärer? Mycket. Genom att populismen i Frankrike är mer välartikulerad, för att inte säga öppenbart tar den fram i dagsljuset mycket tankegodt som är gemensamt – globalt. Inför de förändringarnas storm som präglade 1900-talet har populismen i grunden följt samma tankemönster.

Det nationella – Blut und Boden, antimodernism och antikosmopolitism kopplat till föreställningen om ett eller flera förorättade "folk" som kräver upprättelse och autonomi – är universella reaktioner hos ljudliga minoriteter i varje befolkning som utsätts för förändringarnas tryck.

I Tyskland har ordet "identitetsfundamentalism" myntats, en utmärkt beteckning som beskriver populismens livsfarliga reaktion, båda de senare begreppen använda i sin bokstavliga betydelse.

DAGENS KONKURRENS MELLAN OLIKA nationella populistiska rörelser och den ständigt närvarande vänstern och de gröna har stora likheter med 1930-talets tävlande nazism och kommunism. Vår tids populism och fundamentalism springer ur samma psykologiska behov hos befolkningsskikt som med rätt eller orätt känner sin tillvaro underminerad av världens föränderlighet.

Dagens ytterlighetsrörelser, åtminstone de som uppträder öppet på den politiska scenen i demokratierna, har inte samma våldsamma framtoning och mordiska dispositioner som sina tidigare inkarnationer under första hälften av 1900-talet. Men de springer ur samma tanke- och reaktionsmönster.

Nazisternas "kosmopolitiska judendom som inte känner något fosterland" och kommunismens "internationella monopolkapitalism" har fått sina efterföljare i föreställningen om en världsomfattande amerikansk imperialistisk komplott för att förslava världens folk.

Viviane Forrester talar om en global klass av funktionärer som inte känner några nationella lojaliteter utan samverkar för den kapitalistiska utsugningen av folket. Hon talar om den breda massan i industriländerna som snart blir onödig och ersätts av robotar.

Kanske upplever vi i repris en ackumulation av en ny vänsterns skuld. Men denna gång i nutiden och inte som en akademisk diskussion om det förflutnas kommunister och nazister.

Återigen blundar vi kanske på det vänstra ögat men ser med skärpa åt höger. Är dagens populisterna mindre ansvariga än gårdagens?

Än visar inte "identitetsfundamentalismen" någon tendens att minska i världen. Är det då inte vår plikt att belysa den – i alla dess former? Och peka på dess gemensamma rötter: Skräcken för det nya och främmande.

En skräck som föder drömmen om en väg tillbaka till det självhushållande lokalsamhället bland likar.

En värld som aldrig har funnits i historisk tid.

Lars Fimmerstad (fimmer@bahnhof.se) är författare och skribent.